

УДК 338.43.01:636.2:658.512

Орел В.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Миколаївської філії ПВНЗ «Європейський університет»

ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ ТА ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

CONCEPT OF THE NATURE AND MANAGEMENT FUNCTIONS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF PRODUCTION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто поняття управління, проаналізовано його сутність. Автором також досліджено основні функції управління, окреслено, що однією із функцій економічного аналізу є контроль, який направлений на виявлення факторів, які знаходять відхилення та їх причини.

Ключові слова: сільське господарство, менеджмент, соціально-економічні умови, процес, управління, механізми та функції управління, організація, підприємство.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрено понятие управления, проанализирована его сущность. Автором также исследованы основные функции управления, очерчено, что весомой функцией экономического анализа является контроль, который направлен на выявление факторов, что показывают отклонение и их причины возникновения.

Ключевые слова: сельское хозяйство, менеджмент, социально-экономические условия, процесс, управление, механизмы и функции управления, организация, предприятие.

ANNOTATION

In the article the concept of management, analyzes its essence. The authors also studied the basic management functions outlined that one of the functions of economic analysis is to control, which aims to identify factors that are deviations and their causes.

Keywords: agriculture, management, socio-economic conditions, process management, mechanisms and functions of management, organization, company.

Постановка проблеми. Останні десятиліття ознаменувалися бурхливим розвитком ряду підприємств, організацій. Їх діяльність залежить не тільки від кваліфікації персоналу, запровадження новітніх технологій, але й від ефективної системи управління.

Все це вимагає наукового обґрунтування різних аспектів проблеми підвищення ефективності виробництва продукції свинарства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній літературі проблеми управління розглядаються багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед них є науковці, О.І. Здоровцов, П.С. Котик, які довели, що процес управління – це важлива складова соціально-економічного розвитку держави [1]. Визнаючи значний вклад науковців у розвиток теоретико-методологічних засад процесу управління, необхідно зазначити, що в результаті ряду досліджень розроблено пропозиції щодо формування концепцій та механізмів управління не тільки народногосподарським комплексом, але й підприємством чи організацією зокрема.

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення сутності управління, виокремлення його основних функцій, розгляд процесу управління та його особливостей, які вносять науково-технічна революція в світовий господарський розвиток і господарський розвиток України.

Результати дослідження. Практика управління пережила досить тривалу і глибоку еволюцію. Спочатку власник бізнесу самостійно керував, опираючись на свій власний досвід та інтуїцію. Але розвиток виробництва на рубежі XIX і XX століть по-новому поставив питання управління. З часом, коли бізнес ставав більшим за рахунок масштабів, нових відкриттів та появи нових технологій, управління ставало неефективним та складним. Тоді з'явилась нова особлива форма праці – управління. Для цього необхідним стало отримання нових спеціальних знань.

Необхідність вирішення проблем призвела до активного узагальнення досвіду, до пошуків ефективних методів управління виробництвом і працею, до виникнення науки управління. Основою положень науки управління по праву вважається американський інженер і дослідник М. Porter, який розглядав управлінські функції, а саме: вибір мети; вибір засобів; підготовка засобів; контроль результатів. Актуальними сьогодні є й принципи управління, значну увагу яким приділив француз С. Emmanuel. Управляти, вважав він, це вести підприємство до мети, намагаючись найкращим чином використовувати його ресурси, забезпечувати правильний хід здійснюваних на підприємстві операцій: технічних, комерційних, фінансових, охорони майна та осіб, лічильних, адміністративних [2].

У сучасній економічній літературі наводяться різні визначення управління, причому поняття «менеджмент» та «управління» використовуються як ідентичні, взаємозамінні.

Менеджмент – це управління виробництвом і сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення ефективності виробництва і його продуктивності [3].

М.І. Кісіль [4] вважає, що управління зручно розглядати як організаційну роботу органів по

об'єднанню і направленню зусиль трудових колективів підприємств, організацій та установ на рішення задач технологічних, економічних і соціально-політичних. На думку А. Маршалла [5] управління виробництвом – це необхідні зусилля його функціонування, особлива виробнича функція цілеспрямованого впливу на працівників, що забезпечує узгодженість їх дій в різноманітних виробничих процесах. З цього визначення випливає, що управління – це функція системи виробництва.

Можна констатувати також, що управління – це процес впливу на керовані параметри системи організації виробництва. Тому справедливим є твердження про те, що процеси управління та виробництва невіддільні. Управління немислиме без виробництва, і будь-яке виробництво неможливе без управління [6].

Визначення управління як структури, на наш погляд, є також не точними, оскільки кожна система, в тому числі система управління, природно, має певну упорядкованість елементів, тобто структуру. У той же час, система управління може бути як в статиці, так і в динаміці, але це відноситься, знову ж таки, не до управління, а до системи управління.

По-різному трактується соціально-економічна сутність управління. Одні дослідники відносять управління до базису, інші – до надбудови, треті вважають його специфічним проявом економічних і підстроювальних відносин одночасно. Зустрічаються визначення самоорганізації та управління, позбавлені соціально-економічної та юридичної сутності. В окремих дослідженнях управління, по суті, зводиться до вибору, накопичення, зберігання, переробки та видачі інформації.

Найбільш обґрунтоване визначення сутності управління дано академіком О. Бабенко, який зазначає, що управління – це організація діяльності людей для забезпечення продуктивного використання матеріальних ресурсів з метою виконання поставлених завдань та отримання необхідних виробничих результатів» [9].

Управління виступає як цілеспрямований вплив на колектив людей, що беруть участь в трудових і виробничих процесах суспільної праці і включає в себе, по-перше, створення тієї чи іншої системи доцільних дій управлінських рішень, по-друге, контроль за здійсненням цих дій на основі інформації про хід процесу і, по-третє, підготовку системи наступних доцільних дій з коригуванням на основі врахування результатів попереднього процесу.

Таким чином, управління виробництвом означає здійснення рішення, прийнятого людьми на основі зібраної, повністю прийнятої по можливості всебічної інформації. Звідси випливає, що управління виробництвом являє собою видачу командної інформації, утвореної на основі рішень, отриманих шляхом переробки інформації, що надійшла. З розвитком підприємств з'являються та ускладнюються зв'язки,

тобто підприємство стає великим та складним організмом. Саме тому управління націлено на підтримку цих зв'язків та їх належне регулювання.

До теперішнього часу немає однозначного вирішення питання визначення поняття функції управління. Від науково-обґрунтованого рішення даного питання залежить об'єктивність класифікації функцій, їх зміст. Функції управління обумовлені різноманітністю суспільного виробництва і складністю управління ним. Наслідком цього є відокремлення окремих видів управлінської діяльності.

Під функцією управління розуміють відносно самостійні етапи управлінської діяльності або ту спеціалізовану частину, яка носить інформаційний характер під час процесу управління.

Під функцією контролю слід розуміти один із видів управлінської діяльності, що відрізняється єдністю і однорідністю змісту, однотипністю засобів і методів виконання та спрямований на вирішення певної задачі. В даному визначенні міститься ознака, на підставі якої проводиться визначення функції управління (єдність і однорідність змісту, однотипність засобів і методів виконання); вказується, що функція управління спрямована на вирішення тільки певної задачі; обґрунтовується мета діяльності (рішення певної задачі).

Отже, задачею управління є особливий вид діяльності певної категорії людей, які мають організувати та підтримувати ефективну роботу підприємства.

Різні вчені (П.М. Музика, Я.І. Лукомський) визначили основні функції управління – планування, організація, керівництво, координація та контроль. Також було виділено додаткові функції управління – загальне керівництво; оперативне управління виробництвом; техніко-економічне планування та аналіз; організація праці; матеріально-технічне постачання і збут продукції; облік і звітність; робота з кадрами. В.П. Печко функції управління в сільському господарстві розмежував таким чином: загальне керівництво та оперативне управління виробництвом; планування виробничо-фінансової діяльності підприємства і його підрозділів; організація, нормування і оплата праці; розробка і вдосконалення технології виробництва; проведення профілактичних, ветеринарно-санітарних і лікувальних заходів; механізація виробництва та ремонтне обслуговування; матеріально-технічне забезпечення виробництва і реалізація продукції; організація обліку, фінансів і аналізу господарської діяльності підприємства і його підрозділів; комплектування і підбір кадрів; організація охорони праці і техніки безпеки; контроль за господарською діяльністю і перевірка виконання.

Ряд авторів пропонують класифікувати функції управління на три групи: функція попереднього управління, яка, в свою чергу,

розподілена на функції встановлення цілей, прогнозування та планування; функція оперативного управління, яка включає організацію і мотивування; функція заключного управління представлена контролем.

А.Є. Воронкова у своїх працях [8] визначила, що діяльність підприємства залежить від прогнозування, проектування, планування, нормування, обліку, аналізу, контролю та регулювання. А.М. Ємельянов, А.І. Ієвлев, А.А. Ніконов та ін [9] стверджували, що процес менеджменту передбачає виконання функцій планування, організації, координації, контролю, мотивації. Подібні функції виділяють С.А. Володін [10] і Б.В. Данилів [11]: планування, організацію виконання плану, стимулювання виконавців, контроль виконання і оперативне регулювання цілей та плану діяльності в цілому.

Аналізуючи наявні в економічній літературі переліки функцій управління, ми дійшли висновку, що рядом економістів змішуються поняття «функції управління» і «види управління».

В деяких роботах до видів управління відносять планування, організацію, стимулювання, оперативне регулювання, облік, контроль, ініціативу і змагання [12]; в інших – планування, облік, аналіз і регулювання; в третіх – планування, організацію, стимулювання, аналіз, облік і контроль; в четвертих – визначення цілей, планування, прийняття рішень, організацію, контроль.

З наведених визначень можна зробити висновки про те, що під видами управління розуміються його функції, що є не обґрунтованим, так як вид управління і функція управління принципово різні поняття.

Висновки. Отже, задачею управління є особливий вид діяльності певної категорії людей, які мають організувати та підтримувати ефективну роботу підприємства, а тому на основі проведеного всебічного аналізу ми вважаємо за можливе виділити такі основні функції управ-

ління виробництвом: прогнозування, планування, нормування, організація, контроль, регулювання, облік і аналіз.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аграрна економіка : підручник / Д.К. Семенда, О.І. Здоровцов, П.С. Котик та ін. ; за ред. Д.К. Семенди та О.І. Здоровцова. – Умань : УВПП, 2005. – 318 с.
2. Економіка та організація інноваційної діяльності: підручник / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан [та ін.]. – 3-тє вид. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 622 с.
3. Интенсивное развитие агропромышленного комплекса / [А.М. Емельянов, А.И. Иевлев, А.А. Никонов и др.]; под ред. А.М. Емельянова. – М.: Агропромиздат, 1987. – 303 с.
4. Кісіль М.І. Критерії і показники економічної ефективності малого та середнього бізнесу на селі / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2001. – № 8. – С. 59–64.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки : в 3 т. : пер. с англ. / А. Маршалл. – М. : Изд. группа «Прогресс» : Фирма «Универс», 1993.
6. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: підручник / Л.Ф. Кожушко, П.М. Скрипчук. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 432 с.
7. Бабенко О. Свиноводство в Китаї – світовому лідері з виробництва свинини [Електронний ресурс] / О. Бабенко. – Режим доступу: <http://agritour.com.ua/text/read/226/>
8. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация / А.Е. Воронкова. – Луганск : ВГУ, 2000. – 316 с.
9. Интенсивное развитие агропромышленного комплекса / [А.М. Емельянов, А.И. Иевлев, А.А. Никонов и др.]; под ред. А.М. Емельянова. – М. : Агропромиздат, 1987. – 303 с.
10. Володін С.А.. Концептуальні положення створення високоефективної інноваційної системи ведення свинарства / С.А. Володін // Економіка АПК. – 2006. – №1. – С. 72-82.
11. Данилів Б.В. Розвиток свинарства на індустріальній основі / Б.В. Данилів // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 16–25.
12. Лінник Є.С. Регулювання економіки як один із факторів її ефективного функціонування в ринкових умовах : зб. наук.пр. Черкаського держ. технол. ун-ту / Є.С. Лінник, Г.М. Коваленко, Т.М. Одінцова. Сер. «Економічні науки». – Черкаси : ЧДТУ, 2003. – Вип. 8. – 292 с.